

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
1993-1994

ISSN 1211-7250

BRNO 1997

381 ch. n. 1992
382

250,-

S 9395458

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1993-1994

Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: ps@isibrno.cz

Odpovědný redaktor: PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc

Redakce a příprava pro tisk: Mgr. Patrik Červák, Mgr. Balázs Komoróczy,
Ing. Petr Škrdla

Na titulním listě: Rekonstrukce skládané dýky z Maref

Tisk: Tiskárna Gloria, Rosice u Brna

Náklad: 400 ks

Publikace neprošla redakční ani jazykovou úpravou

© 1997 by the Authors

All rights reserved

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

BRNO-ČERNÁ POLE (okr. Brno-město)

Areál FDN J.G.Mendela. KZP Sídliště. Záchranný výzkum.

V době od 13.7. do 20.9. 1994 provedl ÚAPP Brno záchranný výzkum v areálu Fakultní dětské nemocnice J.G. Mendela v Brně-Černých polích, Černopolní ul. 9. Lokalita je známa jako archeologické naleziště již od konce min. stol. Terénní akce zde realizovali K. Schirmeisen, H. Stika, později K. Tihelka a V. Hank (např. Tihelka, K. - Hank, V. 1949).

Výsledkem akce byl objev komplexu sídlištních objektů z pozdního eneolitu (KZP) a jámy ze starší doby bronzové (únětická kultura). Keramický materiál, získaný z objektů KZP obsahoval značné množství fragmentů zdobených zvoncovitých pohárů.

Jana Stuchlíková, ÚAPP Brno

Literatura:

Tihelka, K. - Hank, V. 1949: Sídliště únětické a středodunajské mohylové kultury v Brně-Černých polích, Časopis Moravského muzea 34, 1949, 138-163.

Resumé:

Brno - Černá pole (Bez. Brno-město) Gelände des Fakultätskinderkrankenhauses „J.G.Mendel“. Glockenbecherkultur, Bronzezeit (Aunjetitzer Kultur). Rettungsgrabung.

DUBŇANY (okr. Hodonín)

Parcela č. 597. KZP. Žárový hrob. Záchranný výzkum.

V červnu roku 1993 předal referentovi PhDr. Lumír Poláček, vedoucí expedice brněnského AÚ AV ČR v Mikulčicích, žárový hrob kultury zvoncovitých pohárů. Daný hrob objevil na zahradě (parcela č. 597) domu č. p. 351 v ulici Na dílech jeho majitel p. Miroslav Chludík v dubnu téhož roku, od kterého ho převzali pracovníci mikulčické expedice.

Při orbě v hl. 40 cm nalezena nádoba (1), ležící na boku, obsahovala zbytky žárového pohřbu a zlomky misky (2). V okolí urny se našly střepy dalších dvou nádob (3-4). Obrys hrobové jámy se nepodařilo vymezit.

1. Amforovitá nádoba s vysokopoloženou výdutí a s mírně odsazeným prohnutým hrdlem. Rovné (pískem podsyané) dno. Hnědošedý (místy oprýskaný) povrch. Hlína ostřena většími zrny písku. V - 247 mm; okraj - 240 mm; výška a průměr výdutě - 130 a 248 mm; dno - 80 mm (Obr. 1:6).

2. Mísa polokulovitého tvaru s vodorovně seříznutým okrajem, pod nímž jsou ve stěně dva otvory. Klenuté dno. Hnědočervený zdrsňelý povrch s tmavými skvrnami. Jemný hlinitopísčítý materiál. V - 73 mm; okraj - 230 mm; dno - 80 mm; průměr otvorů - 4-5 mm (Obr. 1:1).

3. Hrnc vejčitého tvaru s plastickými výčnělky, vytaženými z okraje (zachovány 2). Rovné dno. Cihlověčervený povrch s tmavými skvrnami. Jemný hlinitopísčítý materiál. V - 178 mm; okraj - 120 mm; dno - 85 mm (Obr. 1:2).

4. Sedm střepů ze zdobeného zvoncovitého poháru (výzdoba provedená kolkem). Žlutohnědý zdrsňelý povrch. Jemný hlinitý materiál (Obr. 1:3-5).

Z žárového pohřbu se zachovaly úplně a nebo částečně spálené kosti o celkové váze 380 g. Jejich převážnou část tvoří drobná kostní drť a menší zlomky kostí, které lze blíže determinovat. Z těchto identifikovatelných drobných fragmentů jsou to velmi gracilní zlomky lebečních kostí, dále pak podélné úštěpy z různých dlouhých kostí a jejich kloubních hlavic, z nichž se podařilo jednoznačně určit pouze pravou kolenní česku (patella), a to její střední část.

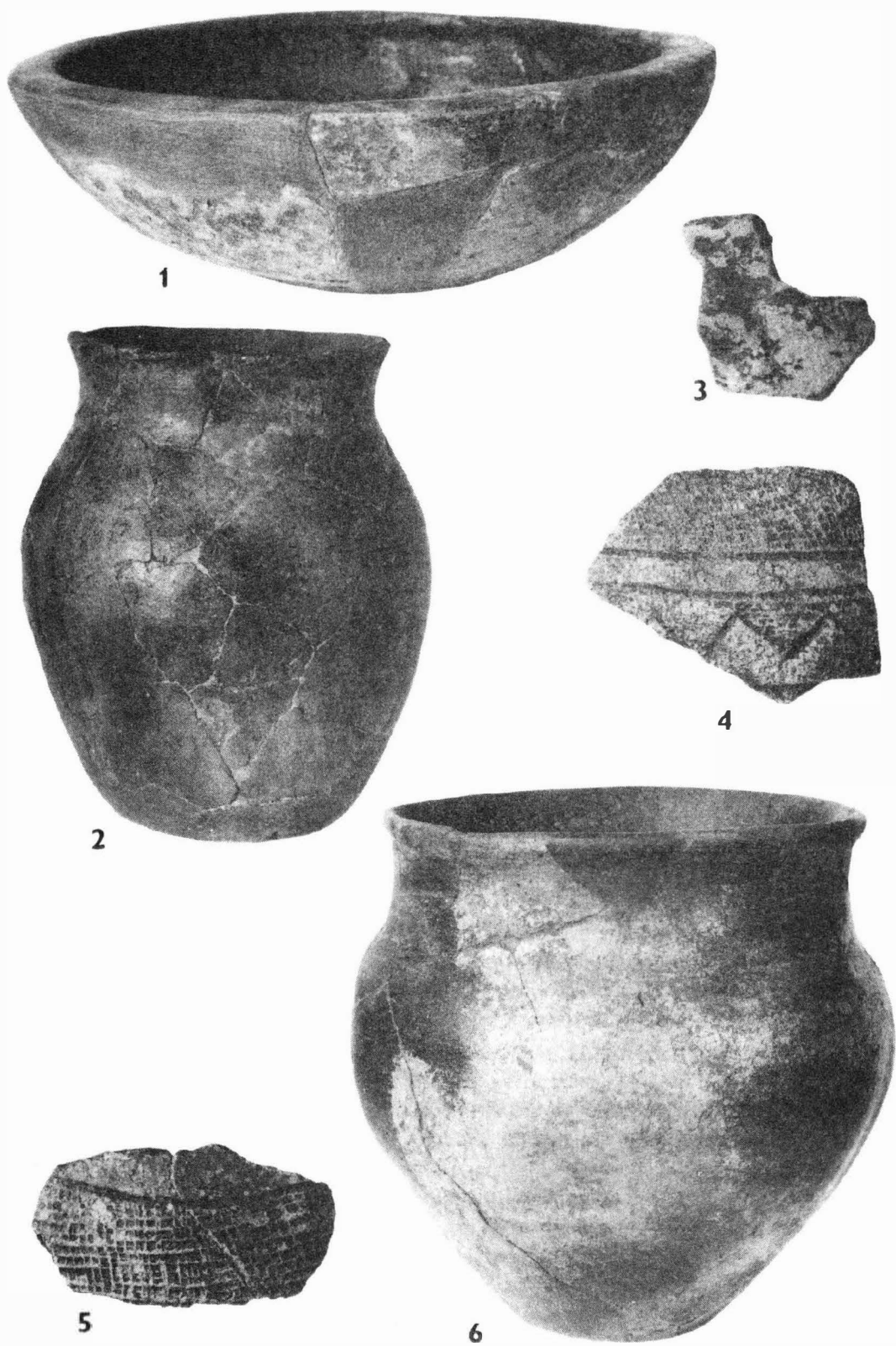
Ve studovaném souboru spálených kosterních pozůstatků nebyly zaznamenány znaky, které by mohly identifikovat pohlaví zemřelého. Lebeční kosti jsou sice gracilní, ale tato okolnost nám nepomůže při řešení této otázky. Rovněž zachovaná část kolenní česky je taktéž dosti gracilní ale není kompletní. Na zlomku kyčelního kloubu nebyly zjištěny přirostlé epifyzy, což by odpovídalo věku jedince juvenilního stáří. Můžeme tedy konstatovat pouze to, že v hrobě s žárovým pohřbem byly uloženy kosterní pozůstatky nedospělého jedince s gracilní tělesnou stavbou, zemřelého ve věku kolem 20ti let².

Na základě keramiky můžeme žárový hrob z Dubňan přiřadit ke kultuře zvoncovitých pohárů (dále jen KZP), kde je žárový pohřební ritus poměrně hojně rozšířený. Spálené kosterné pozůstatky nedospělého jedince nalezené společně se střepy mísy naznačují, že se v daném případě jedná o kremační pohřeb uložený v popelnici (k tomuto účelu byla použita amforovitá nádoba), kterou původně překrývala mísa. Analogické případy jsou známy z prostředí KZP z Lechovic (okr. Znojmo), kde v hrobě 3 a 4 ústí popelnice překrývala mísa (Medunová-Ondráček 1969, 438, tab. I: 3-5 [hrob 3], 7-9 [hrob 4]). Tyto urny byly umístovány do hrobových jam kruhovitěho tvaru, jejichž velikost se pohybuje od 60 do 120 cm v průměru (srov. Dvořák 1989, 16; Medunová-Ondráček 1969, 438).

Výbavu zemřelého tvořily vedle urny další tři nádoby, z nichž jedna se zachovala ve střepích (zdobený zvoncovitý pohár). Na jejich základě můžeme provést bližší datování hrobového celku. Hrnec vejčitého tvaru (Obr.1:2) patří do mladšího úseku vývoje KZP. Zajímavý ale hojně rozšířený je nález polokulovité mísy se dvěma otvory ve stěně pod okrajem (Obr. 1:1), která se vyskytla na pohřebišti KZP ve Šlapanicích II, okr. Brno-venkov v hrobě 4/35 (Dvořák - Hájek 1992, Tab. XXIIC: 1), dále pak na již zmiňovaném pohřebišti v Lechovicích, okr. Znojmo (Medunová - Ondráček 1969, Tab. I: 8) a na nekropoli v Brně-Holáskách, okr. Brno-město, v hrobě 28/38 a 66/40 (Dvořák 1992, Taf. 18A: 2; 27A: 1) a rovněž na pohřebišti v Kobylnicích, okr. Brno-venkov, v hrobě 18/27, 21/27, 24/27, 25/27 (Dvořák 1992, Taf. 50B: 1; 50C: 2; 53A: 1; 53: B1). K poměrně vzácným patří amforovitá nádoba (Dvořák 1989, 201, Abb. 1: E). V kolekci z Dubňan reprezentuje tuto keramickou třídu bezuchá nádoba hrncovitěho tvaru (Obr. 1:6), ke které můžeme uvést analogie z již uváděného pohřebiště v Brně-Holáskách, okr. Brno-město, hrobu 17/38 (Dvořák 1992, Taf. 15B: 1).

Vedle hrnce vejčitého tvaru není chronologicky citlivá ani mísa polokulovitého tvaru s dvěma otvory ve stěně. Je zastoupena v kostrových hrobech KZP ve Šlapanicích a v Kobylnicích, které klademe do II. nálezové skupiny (Dvořák 1989, 204; týž 1992, 6). Dále se s ní setkáváme v hrobech s žárovými pohřby v Brně-Holáskách a v Lechovicích, které s ohledem na doprovodné nálezové celky řadíme do III. nálezové skupiny (Dvořák 1989, 204; týž 1992, 6). Pro vyřešení tohoto problému, se zdá být důležitým nález amforovité nádoby, která patří k méně zastoupeným keramickým typům a ke které nacházíme analogie na birituálním pohřebišti v Brně-Holáskách, v plné míře reprezentující nekropoli III. nálezové skupiny. Zde stejně jako v Lechovicích byly zaznamenány rovněž popelnicové žárové pohřby v hrobových jamách kruhovitěho půdorysu.

Jestliže shrneme výše uvedené skutečnosti, můžeme konstatovat, že v Dubňanech byly zachyceny pozůstatky popelnicovéhó žárovéhó pohřbu kultury zvoncovitých pohárů, podle hrobové výbavy a způsobu uložení kremace můžeme ho datovat do III. nálezové skupiny zmíněné kultury.

Obr. 1: Dubňany, (Kr. Hodonín). Žárový hrob kultury zvoncovitých pohárů - Urnengrab der Glockenbecherkultur.

Poznámky:

1 - Nádoby byly vráceny p. M. Chludilovi do Dubňan

2 - Antropologický materiál je uložen v ústavu Anthropos MZM v Brně (prozatím bez inv.č.)

Lubomír Šebela, AÚ AV ČR Brno

Marta Dočkalová, Ústav Anthropos MZM Brno

Literatura:

Dvořák, P. 1989: Die Glockenbecherkultur in Mähren, in: Praehistorica XV (XIV. Internationales Symposium), Praha, 201-205.

Dvořák, P. 1992: Die Gräberfelder der Glockenbecherkultur in Mähren I (Bez. Blansko, Brno-město, Brno-venkov), Katalog der Funde, Brno.

Dvořák, P. - Hájek, L. 1992: Die Gräberfelder der Glockenbecherkultur bei Šlapanice (Bez. Brno-venkov). Katalog der Funde, Brno.

Medunová, A. - Ondráček, J. 1969: Birituální pohřebiště lidu s kulturou zvoncovitých pohárů u Lechovic, okr. Znojmo. Arch. rozhledy XXI, 437-445.

Resumé:

Dubňany (bez. Hodonín). Parcelle Nr. 597. Glockenbecherkultur. Urnengrab. Rettungsgrabung. Im April des Jahres 1993 hat bei Erdarbeiten im Garten (Parzelle Nr. 597) des Hauses Nr. 351 in der Straße Na dílech der Eigentümer Herr M. Chludil ein Urnengrab der Glockenbecherkultur entdeckt. Die Ausstattung dieses Grabes bildet ein amphorenartiges Gefäß (Obr. 1:6), das verbrannte Knochenüberreste eines Erwachsenen (sein Geschlecht war nicht zu bestimmen) enthalten hat, ein eiförmiges Gefäß (Obr. 1:2), eine halbkugelige Schüssel (Obr. 1:1), die die Mündung der Urne übergedeckt hat, und Scherben eines verzeirten Glockenbeckers (Obr. 1:3-5). Auf der Grundlage der Keramik können wir diesen Grabkomplex in die Fundgruppe III. der GBK, die in Mähren nach P. Dvořák vom Gräberfeld dieser Kultur aus Lechovice, Kr. Znojmo, und aus Brno-Holásky, Kr. Brno-město (vrg. Dvořák 1989, 204; derselbe 1992, 6; Medunová - Ondráček 1969) repräsentiert wird, einreihen.

MALHOSTOVICE (okr. Brno-venkov)

"Na díle pod Peckou". KZP, ojedinělé nálezy středověké. Sídliště (?). Záchraná akce Okresního muzea Brno-venkov v Předklášteří.

Dne 28. května 1993 byl při prohlídce trasy budovaného vodovodu Vír - Brno nalezen v polní trati "Na díle" v jihozápadním výběžku malhostovického katastru ve skryté zemině silně korodovaný zlomek výdutě zdobeného zvoncovitého poháru. O sídelní aktivitě v místě objevu svědčí i dva sebrané fragmenty do červena vypálené mazanice s otisky prutů, u 3 kusů rovněž zde získané středověké keramiky 13. - 15. století může jít o sekundární rozptyl z blízké vsi. Nálezy pochází z asi 50 m dlouhého úseku do šířky 15 m skryté trasy vodovodu s nápadně tmavě zbarvenými nadložními vrstvami, případně zahloubené sídelní objekty se však nepodařilo v mělké, jen asi 40 cm hluboké skrývce rozlišit. Lokalita leží asi 200 m severně vápencového skalnatého hřbetu "Pecka", jihovýchodně od silnice z Malhostovic do Čebína, na mírném, k severu orientovaném svahu 291 - 294 m n. m. Půdní pokryv zde tvoří hnědozem na spraši, překrývající neogenní spodně tortonské uloženiny terciéru, vodní zdroj je situován asi 400 m severovýchodně (na ZM ČR 1 : 10 000, č. 24-32-08 z r. 1979 je trasa s nálezy určena body, od Z a S okrajové sekční čáry vzdálenými 232 : 50 a 233,5 : 56 mm). Zjištění dále